

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 180/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa advokáta [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] proti uzneseniu Okresnej prokuratúry Námestovo č. k. 1Pn/202/22/5507-7 z 5. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. októbra 2022 (v znení doplneného podania doručeného 5. decembra 2022) domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresnej prokuratúry Námestovo (ďalej len okresná prokuratúra“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnej prokuratúre na ďalšie konanie, zakázať okresnej prokuratúre pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd sťažovateľa a žiada priznať primerané finančné zadostučinenie.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ podaním zo 6. mája 2022 označeným ako „*Oznámenie podozrenia na protiprávne konania a podnet na preskúmanie veci a na odstránenie závadného stavu – vyvodenie zodpovednosti*“ adresovaným aj okresnej prokuratúre vyjadril podozrenie z prečinu neoprávneného podnikania podľa § 251 ods. 1 a 2, písm. a) Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť [REDACTED] (ďalej len „podozrivý“).

3. Dňa 23. mája 2022 bolo Obvodnému oddeleniu Policajného zboru Námestovo (ďalej len „obvodné oddelenie“) z okresnej prokuratúry doručené trestné oznámenie sťažovateľa, ktoré bolo zaevidované pod ČVS: ORP-296/NO-DK-2022. Trestné oznámenie podané sťažovateľom bolo uznesením obvodného oddelenia ČVS: ORP-296/NO-DK-2022 z 24. júna 2022 odmietnuté podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, keďže nebol dôvod na začatie trestného stíhania alebo postup § 197 ods. 2 Trestného poriadku. Poverený príslušník Policajného zboru na podklade zistených skutočností s prihliadnutím na § 10 ods. 2 Trestného zákona konštatoval, že závažnosť činu podozrivého (občasné, resp. sporadické ekonomické aktivity akéhokoľvek subjektu nemožno charakterizovať ako podnikanie) je nepatrná. Poukázal tiež na spor medzi sťažovateľom a podozrivým týkajúci sa (minimálne) stavby – altánku nachádzajúceho sa na pozemku podozrivého a v blízkosti pozemku sťažovateľa.

4. Sťažnosť proti uzneseniu obvodného oddelenia bola napadnutým uznesením okresnej prokuratúry zamietnutá ako nedôvodná podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Prokurátor považoval vecné dôvody rozhodnutia povereného príslušníka Policajného zboru za relevantné (čo sa týka odôvodnenia výroku rozhodnutia), a preto naň v celom rozsahu odkázal.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta ústavnú neakceptovateľnosť napadnutého rozhodnutia okresnej prokuratúry a vysvetľuje, v čom vidí dôvodnosť podanej ústavnej sťažnosti a také porušenie označených základných práv a slobôd podľa ústavy a dohovoru, ktoré si vyžaduje zásah ústavného súdu.

6. K namietanému porušeniu práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy sťažovateľ zdôrazňuje protiústavnosť a ústavnú neudržateľnosť vyjadrenia prokurátora v rozhodnutí o sťažnosti v podobe osobných subjektívnych pocitov a urážok na adresu sťažovateľa (v pozícii oznamovateľa trestného činu) ako právnika, osoby znalej práva, a to bez relevantného základu. Tvrdí, že názor prokurátora, podľa ktorého „... *posudzované trestné oznámenie slúži na najmä na ventilovanie osobnej nevraživosti [redacted] voči [redacted], čiže má šikanóznny charakter...*“, nemá absolútne žiadne miesto v rozhodnutí orgánu verejnej moci, tobôž orgánov ochrany práva, ak k nemu dochádza bez akéhokoľvek preverenia protiprávneho stavu len na základe osvedčenia alibistického vyjadrenia osoby, proti ktorej trestné oznámenie smerovalo. Takýto názor je subjektívny, nevecný, urážlivý a ako taký neakceptovateľný. Spochybňuje tvrdenie prokurátora o šikanóznom charaktere podania, ktoré bolo prirodzenou potrebou sťažovateľa (ako osoby, ktorá celý svoj osobný a profesijný život zasvätila právu a jeho hodnotám) reagovať na protiprávne správanie a konanie podozrivého. Sťažovateľ dáva do pozornosti spôsob vybavenia podnetov inými kompetentnými štátnymi orgánmi, ktoré v dôsledku zodpovedného prístupu a systematického vyhodnotenia relevantných faktov zakročili proti protiprávnej činnosti podozrivého. Naproti tomu poukazuje na to, že prokurátor ani nepochopil svoje poslanie chrániť verejný záujem a slúžiť verejnému záujmu (trestný čin neoprávneného podnikania nemá povahu osobného „*banálneho susedského sporu*“), na to, že orgány činné v trestnom konaní si svoju činnosť zjednodušili, nepreverili preveriteľné fakty, a na to, že ho prokurátor hrubo osočil. Preto sťažovateľ vníma potrebu ingerencie ústavného súdu, ktorý

svojou váhou a postavením musí dať signál nielen okresnej prokuratúre a prokurátorom, že takéto slová si nemôže dovoliť bez jasného a preukázateľného dôvodu.

6.1. Sťažovateľ, poukazujúc na relevantné ustanovenia zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 154/2001 Z. z.“), ustanovenia etického kódexu regulujúce správanie a povinnosti prokurátora, ako aj na obsahové vyjadrenie pojmov *česť človeka* či *dôstojnosť*, prezentuje svoj názor, že okresný prokurátor vo vzťahu k obsahu ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia porušil predmetné zákonné ustanovenia, a tým zasiahol do sťažovateľovho základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a ochrany mena. Prokurátor konal nezákonne a protiústavne, svojím osobným hodnotením osoby sťažovateľa ho hrubo, úmyselne a vedome urazil, a tým znížil svoju vlastnú profesijnú česť a vážnosť, ako aj vážnosť celého prokurátorského stavu. Reakciou na riešenie veci kompetenčne povolaným orgánom štátu, t. j. oznámenia na prešetrenie protiprávneho konania, nemôže rezultovať v urážku toho, kto na takéto konanie poukazuje.

7. Porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ namieta v kontexte arbitrárnosti napadnutého rozhodnutím okresnej prokuratúry v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci. Konkrétne poukazuje na to, že na vec neboli použité správne právne normy, na teoretizovanie nad podmienkami výkonu podnikateľskej činnosti a absencie odkazu na relevantnú právnu úpravu (hmotné právo), ba dokonca znižuje zásadný význam materiálu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky vydaného v súlade s požiadavkou zákona a na určitý účel. Vyvodené závery vo vydanom rozhodnutí sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne a ako také sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. Sťažovateľ vyjadruje (vzhľadom na zistený počet riešených vecí týkajúcich sa trestného činu neoprávneného podnikania) pochybnosti o praktických poznatkoch okresnej prokuratúry týkajúcich sa živnostenského podnikania, čo môže pri nedôslednosti spôsobovať i rozhodovanie vecí nie súladne s právom a nekorešpondujúcim poslaním prokuratúry.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v dvoch rovinách argumentácie, a to smerom k arbitrárnosti napadnutého uznesenia v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia a spôsobu vybavenia ním podaného trestného oznámenia, čo malo spôsobiť nezákonnosť a neústavnosť napadnutého uznesenia v rozpore s právom na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy, v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a smerom k hodnotiacemu názoru, resp. prejavu prokurátora na osobu sťažovateľa vyjadreného v napadnutom uznesení (bod 6 tohto uznesenia), ktorý vníma ako hrubú urážku, čo malo za následok porušenie práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a ochranu mena (čl. 19 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy).

III.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresnej prokuratúry:

9. Ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 46 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej právo fyzickej osoby na začatie trestného konania

proti označenej osobe na základe podaného trestného oznámenia nepatrí medzi základné práva a slobody podľa druhej hlavy ústavy a ani ho nemožno odvodiť z niektorého zo základných práv alebo slobôd (II. ÚS 42/00). Ústavný súd taktiež vyslovil, že súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je ani oprávnenie „každého“, aby na základe jeho návrhu (podnetu) bol orgán prokuratúry povinný podať obžalobu proti označeným osobám. Takéto základné právo „každého“ nie je upravené ani v ústave, ani v Trestnom poriadku, prípadne v zákone o prokuratúre (I. ÚS 64/96, II. ÚS 42/00). Ani z čl. 6 dohovoru (pokiaľ je jeho aplikovateľnosť založená na „trestnom obvinení“ inej osoby) poškodenému nevyplýva v trestnom konaní právo na začatie a vedenie trestného stíhania proti niekomu (pozri rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach *Helmers v. Švédsko* z 29. 10. 1991, § 29; *Perez v. France* z 12. 2. 2004, bod 70).

10. Na druhej strane si je ústavný súd vedomý pozitívnej povinnosti štátu zabezpečiť ochranu základných práv dotknutých subjektov, a to aj prostredníctvom efektívneho trestného konania, resp. že v určitých situáciách možno hovoriť o účinnej ochrane (poškodených obetí trestnej činnosti) len prostredníctvom trestného práva. V tomto kontexte ústavný súd pripomína, že požiadavka efektívneho trestného konania (efektívneho vyšetrovania) predstavuje len procesnú povinnosť tzv. náležitej starostlivosti, nie však povinnosť vo vzťahu k výsledku trestného konania. Účinné vyšetrovanie tak nezaručuje žiaden konkrétny výsledok, ale len povinnosť náležitého postupu, keď príslušné orgány budú konať kompetentne a efektívne, teda tak, aby ich postup bol spôsobilý vyústiť do potrestania zodpovednej osoby. S prihliadnutím na zásadu zdržanlivosti môže ústavný súd na podklade sťažnosti poškodeného zasiahnuť do rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní vydaného v tzv. prípravnom konaní len v prípade flagrantného pochybenia orgánu činného v trestnom konaní s intenzívnymi pretrvávajúcimi následkami pre poškodeného (II. ÚS 61/2022).

11. Ústavný súd touto optikou posudzoval aj sťažovateľom označené zásahy do jeho základných práv a slobôd, a teda skúmal, či medzi namietaným vybavením trestného oznámenia vrátane právneho posúdenia predmetnej trestnej veci s tvrdeným porušením základných práv existuje príčinná súvislosť.

12. Z napadnutého uznesenia okresnej prokuratúry vyplýva, že prokurátor v rámci svojej revíznej povinnosti podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku nezistil dôvody, ktoré by odôvodňovali vyhovieť sťažnosti proti uzneseniu povereného príslušníka Policajného zboru. Nezistil žiadne pochybenia po formálnej ani po vecnej stránke (s. 4 napadnutého uznesenia). Prokurátor v predmetom uznesení neopomenul ani sťažovateľom nastolené námietky, ktoré najprv identifikoval a s ktorými sa následne riadne a zrozumiteľne vysporiadal (s. 4 a 5 napadnutého uznesenia).

13. Ústavný súd konštatuje, že tak prokurátor okresnej prokuratúry, ako aj vyšetrovateľ obvodného oddelenia splnili svoju procesnú povinnosť náležitej starostlivosti, keď vykonali účinné úradné vyšetrovanie bez akéhokoľvek zjavného, resp. flagrantného pochybenia. V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia (s. 5) okresný prokurátor vymedzil skutočnosti, na ktoré treba prihliadať pri posudzovaní podozrenia z možného vykonávania podnikateľskej činnosti mimo rámca živnostenského oprávnenia konkrétneho podnikateľa, ktoré nemožno považovať za „*teoretizovanie nad podmienkami výkonu podnikateľskej činnosti*“, tak ako to vymedzil sťažovateľ v ústavnej sťažnosti. Prokurátor dospel pritom k logickému a zrozumiteľnému záveru,

že v danom prípade k žiadnemu porušeniu právnych predpisov nedošlo (s poukazom na zrozumiteľnosť označenia predmetu voľnej živnosti podozrivým a na deliktuálnu irelevantnosť poskytovania niektorých častí vnútorného zariadenia za príplatok).

14. Kontextuálne podstatou napadnutého uznesenia je neprimeranosť a neopodstatnenosť trestného stíhania osoby podozrivého, a to vzhľadom na silu represívnych oprávnení v trestnom konaní a zistenú nepatrnosť závažnosti činu (§ 10 ods. 2 Trestného zákona). S prihliadnutím na zásadu ústavného súdu týkajúcu sa zdržanlivosti, pokiaľ ide o preskúmavanie rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní prijatých v ranných fázach trestného konania (II. ÚS 61/2022), a s prihliadnutím na skutočnosť, že je len na zvážení príslušného orgánu činného v trestnom konaní a súdu, ako bude taxatívne vymedzené okolnosti vymedzujúce závažnosť prečinu posudzovať (§ 10 ods. 2 Trestného zákona), ústavný súd nezistil nesprávne právne posúdenie predmetnej veci a v nadväznosti na to ani zjavne neodôvodnený či arbitrárny právny záver vyslovený prokurátorom v odôvodnení a premietnutý vo výrokovej časti napadnutého uznesenia. Ústavný súd už len dodáva, že za situácie, keď nebol zistený extrémny nesúlad medzi právnymi závermi prokuratúry a vykonanými skutkovými zisteniami ani ľubovôľa v rozhodovaní, je nutné ich postup považovať za výraz autonómneho prokurátorského rozhodovania, do ktorého ústavný súd nie je oprávnený zasahovať. Tak je to aj v tomto prípade.

15. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Ústavný súd na základe uvedených skutočností odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 19 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením okresnej prokuratúry:

16. Sťažovateľ v prevažujúcej časti svojej ústavnej sťažnosti namieta osobné stanovisko, resp. názor prokurátora vo vzťahu k jeho osobe („... *posudzované trestné oznámenie slúži najmä na ventilovanie osobnej nevráživosti* [redacted] *voči* [redacted], *čiže má šikanózne charakter...*“), ktorý je subjektívny, nevecný a urážlivý a ako taký ústavne neakceptovateľný. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, z obsahu ústavnej sťažnosti možno vyvodiť, že napadnutým stanoviskom prezentovaným v odôvodnení napadnutého uznesenia mali byť nedovolené dotknuté ľudská dôstojnosť sťažovateľa a jeho osobná česť (predovšetkým z perspektívy výkonu profesie advokáta) ako komponenty predmetného základného práva.

17. Ústavný súd v nadväznosti na uvedenú sťažnostnú námietku konštatuje, že v danom prípade ide o prezentovanú úvahu, resp. o akési záverečné zhrnutie prokurátora po ustálení skutkového stavu (v rámci jeho autonómneho prokurátorského rozhodovania), ktorá sa prelína s verbalizáciou výhrady predovšetkým k povahe trestného oznámenia, ktoré ustálil ako šikanózne (ventilovanie osobnej nevráživosti). Vhodnosť a primeranosť použitia aj dôraznejších výrazových prostriedkov v úradnom rozhodnutí možno do určitej miery akceptovať predovšetkým v korelácii samotného jazykového vyjadrenia a spôsobu a okolností, za akých boli učinené. Ústavný súd v naznačenej súvislosti podotýka, že sťažovateľ (v sťažnosti proti uzneseniu obvodného oddelenia, ako aj

v ústavnej sťažnosti) častokrát sklzával k neadekvátnym invektívam najmä vo vzťahu k schopnostiam a vzdelaniu povereného príslušníka Policajného zboru (napr. „... *verdict sťažnosťou napadnutého rozhodnutia má, a to bez urážky, pôvod v limitovaných schopnostiach povereného príslušníka policajného zboru...*“) a tiež vo vzťahu k nestrannosti, svedomitosti, profesionalite a schopnostiam prokurátora či vo vzťahu k samotnej okresnej prokuratúre, spochybňujúc praktické poznatky o živnostenskom podnikaní. Jeho ústavnú sťažnosť to do určitej miery robí nekonzistentnou a nekoherentnou.

18. Ústavný súd nepopiera, že sťažovateľ v rámci svojho subjektívneho vnímania môže pociťovať vyjadrenie prokurátora ako nevhodný a urážlivý útok na svoju osobu v rámci vnímania vlastnej osoby vykonávajúcej profesiu advokáta, na ktorú sa kladie zvýšená potreba osobnej čestnosti, vážnosti a s tým spojenej úcty. Z objektívneho hľadiska však s ohľadom na všetky okolnosti tejto konkrétnej veci namietané vyjadrenie názoru prokurátora z hľadiska formy a obsahu neprekročilo tolerovateľnú mieru expresivity použitých výrazových prostriedkov.

19. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ústavný súd dospel k záveru, že použitie dôrazných výrazových prostriedkov prokurátorom z kontextuálneho hľadiska nedosahuje ústavne relevantnú intenzitu odôvodňujúcu prijatie ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia predmetného základného práva na ďalšie konanie. Preto je v tejto časti ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

20. Keďže ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť ako celok podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde, neprichádzalo do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa vymedzených v petite sťažnosti (primerané finančné zadost'učinenie).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 23. marca 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu